

Pelastuslaitoksen hallinto

24.2.2021

Eduskunnan hallintovaliokunta

Asia: Hallituksen esitys (HE 241/2020) eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen asiantuntijalausunto asiaan HE 241/2020

Eduskunnan hallintovaliokunta pyytää kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle (HE 241/2020) teemalla Pelastustoimen järjestäminen (pelastustoimispesifit asiat ja ensihoito).

Pohjois-Savon pelastustoimi kiittää eduskunnan hallintovaliokuntaa mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto. Pohjois-Savon pelastuslaitos haluaa tuoda esille hyvinvointialueiden perustamiseen ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevan lainsäädännön osalta seuraavat asiat:

Hyvinvointialueen palvelujen organisointi

Pelastustoimen ja ensihoidon tiiviin synergiaedun turvaaminen on erittäin kannatettava asia. Pelastuslaitos pystyy uudistuksen myötä soten kanssa samassa julkisoikeudellisessa yhteisössä toimiessaan jatkossakin tuottamaan pelastustoimen palveluiden lisäksi myös ensihoitopalveluita laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

Pelastustoimen ja ensihoidon synergiaedut syntyvät esimerkiksi yhteisestä henkilöstöressistä ja kalustosta, yhteisillä pelastusasemilla toimimisesta, samojen tukipalvelujen käyttämisestä sekä yhteisistä viesti- ja hälytysjärjestelmistä. Lisäksi ensihoidon ja pelastustoimen moniammatilliset yksiköt (hybridiyksiköt) ovat kustannustehokas tapa tuottaa ensihoidon ja pelastustoimen palveluja erillisiin järjestelmiin verrattuna.

Pelastustoimen ja ensihoidon tiiviillä yhteistyöllä on perustyn lisäksi mahdollista tukea kotiin vietäviä päivystyksellisiä palveluja ja kotona selviytymistä sekä ehkäistä kotiympäristön onnettomuuksia. Asiakaskeskeinen palveluintegraatio ja asiakkaan tarpeiden arvioiminen kokonaisuutena tuo toimintaan kustannustehokkuutta sekä vähentää korjaavien palveluiden tarvetta. Hyvinvointialueita tulee kannustaa käyttämään näitä mahdollisuuksia.

Pelastustoimi kuuluu sisäministeriön hallinnonalaan, josta tulee normatiivista ja strategista, kaikkia pelastuslaitoksia koskevaa ohjeistusta. Toiminnan ohjaaminen ja yhdenmukaistaminen onnistuu parhaiten, kun pelastustoimi on hyvinvointialueella valtakunnallisen linjauksen mukaisesti sosiaali- ja terveystoimesta erillinen ja sen kanssa rinnakkainen toimiala. Toimialan rinnakkaisuus tulee selkeästi näkyä maakunnallisen organisaation rakenteessa ja tähän linjaukseen tulisi myös säädösten ohjata.

Pelastuslaitoksen hallinto

24.2.2021

Hyvinvointialueuudistuksen tulisi mahdollistaa myös maakunnallisen yhteisen varautumisen kehittämisen normaaliolojen häiriötilanteita ja suuronnettomuuksia sekä poikkeusoloja varten. Maakunnallisen yhteisen varautumisen yhteensovittamistehtävä tulisi säätää perustettavien hyvinvointialueiden tehtäväksi.

Joidenkin tehtävien osalta on perusteltua koota niitä suurempiin kokonaisuuksiin. Esimerkiksi tilannekeskustoiminta ja varautuminen poikkeuksellisen suuriin tilanteisiin on tarkoituksenmukaista hoitaa ylimaakunnallisesti. Kalusto- ja varustehankinnat ja kansainvälisen pelastustoiminnan valmiuden ylläpito ovat myös tehtäviä, joissa voidaan erikoistumalla ja keskittämällä kasvattaa tehokkuutta.

Rahoitus

Uudistuksessa on tärkeää turvata riittävä laskennallinen rahoitus valtiolta maakunnan pelastustoimelle, jotta pelastuslaitoksen on mahdollista tuottaa yhdenvertaiset ja laadukkaat pelastustoimen palvelut koko maakunnan alueella. Tavoitteena pitää olla vähintään nykyisen palveluverkon ja palvelutason säilyttäminen.

Rahoitusta määriteltäessä tulee huomioida pelastustoimen palvelutason kohottamisen tarpeet muun muassa toimintavalmiusaikaongelmien (saavutettavuus) vuoksi perustettavien uusien pelastusasemien aiheuttamien lisäkustannusten osalta. Lisäksi varallaolojärjestelmä saattaa loppua eri oikeusasteiden tekemillä päätöksillä, jos varallaolo tulkittaisiin työajaksi. Varallaolojärjestelmä tulee korvata aktiivisyössä olevalla henkilöstöllä, joka nostaa huomattavasti pelastustoimen kustannuksia. Pelkästään Pohjois-Savon osalta varallaolon korvaaminen aktiivisyydellä aiheuttaa useiden miljoonien eurojen vuosittaisen lisäkustannuksen.

Pelastustoimen palveluntarve kasvaa ikääntyvän väestön myötä aiheuttaen lisää kustannuspainetta. Väestörakenteen ikääntyminen esimerkiksi Itä-Suomessa sekä keskittyminen kasvukuntiin tuo haasteen pienten ja ikääntyvien kuntien pelastustoimen asiakaspintaan ja -ongelmiin (ikäihmisten asumisen turvallisuus), tehtävämäärien kasvuun sekä pelastustoimen sopimushenkilöstön ikääntymiseen ja jaksamiseen. Maakunnallisen pelastusasemaverkon ylläpitäminen edellyttää toimitilojen uusimista ja se aiheuttaa pääomavuokrakulujen selkeää nousua. Pohjois-Savossakin on parhaillaan meneillään seitsemän uuden pelastusaseman suunnittelu-/rakentamishankkeet.

Pelastustoimen rahoituksessa pitää lisäksi huomioida tulevien hyvinvointialueen valmisteluun ja käynnistämiseen liittyvät muutokustannukset. Myös mahdollinen Öljysuojarahaston avustusten loppuminen tai merkittävä supistuminen on huomioitava täysimääräisesti pelastustoimen rahoitusta määriteltäessä.

Pelastusjohtaja Jukka Koponen